

**Agnieszka Synowiec\***

## **DYCHOTOMIA FUNKCJI PRZEDSIĘBIORCY PROWADZĄCEGO DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ**

### **Summary**

By personal data we understand any information connected to, recognized or possible for identification of physical person. The pillar for execution of the law of protection of personal data is the assumption that it can only be used in the circumstances when other laws do not go further in protecting the interest of the personal and its personal data.

Entrepreneur who is a physical person and the tax payer of VAT in this same time who is leading and developing his business only in the place of residence, compulsorily is forced to reveal on the designated tax form (according to the law of tax of goods and services) his or her address. Exposing the personal address, the collision of the different laws and weaker protection of the personal data could cause the situation where the equality of the individual in the light of the common law could be compromised.

Dychotomia funkcji przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w formie firmy jednoosobowej na gruncie uprawnień wynikających z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002.101.926 z późn. zm.) oraz obowiązków nałożonych przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U.2011.177.1054 z późn. zm.).

---

\* Wydział Interdyscyplinarny, Akademii Polonijnej w Częstochowie.

Wprowadzona w życie z dniem 30 kwietnia 1998r. ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych, stanowi swoisty fundament dla ochrony danych osobowych każdej osoby. W ustawie tej znajduje odzwierciedlenie głęboka idea powszechności tej ochrony, stanowiącej swoisty refleks ogólnej zasady autonomii informacyjnej człowieka.<sup>1</sup> Użyte w ustawie wyrażenie następującej treści: „każdy ma prawo do ochrony dotyczących go danych” - stanowi odzwierciedlenie założeń wynikających z art. 51 Konstytucji RP. „Określenie: „każdy” należy -uwzględniając dalsze przepisy ustawy – rozumieć jako: „każda osoba fizyczna”; równocześnie takie określenie pozwala przyjąć, że tego rodzaju „prawne podmioty” jednostki, jak np. jej narodowość, obywatelstwo, zdolność do czynności prawnych, podobnie jak wiek, nie odgrywają ze względu na stosowanie ustawy żadnej roli. Analogicznie odnieść się należy do stanu psychicznego czy karalności, a także do kwestii przysługiwania praw publicznych.”<sup>2</sup>

Analizę tematyki związanej z przedmiotem sprawy należy rozpocząć od zdefiniowania pojęć „dane osobowe” oraz „przetwarzanie danych osobowych”. Definicja pierwszego z w/w pojęć, zawarta została w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, drugiego zaś w art.7 pkt 2. Zgodnie z art. 6 ust. 1 powołanej powyżej ustawy, za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Za osobę możliwą do zidentyfikowania uznaje się osobę, której tożsamość jest możliwa do ustalenia bezpośrednio lub pośrednio na podstawie określonych danych osobowych, w szczególności, poprzez powołanie się

---

<sup>1</sup> J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Komentarz do art. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, Lex 18/2013,

<sup>2</sup> J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Komentarz do art. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, Lex 18/2013,

na numer identyfikacyjny (NIP, PESEL), albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy:

1. fizyczne,
2. fizjologiczne,
3. umysłowe,
4. ekonomiczne,
5. kulturowe,
6. społeczne.

Informacji o danej osobie nie uważa się za umożliwiającą określenie jej tożsamości, gdy wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań.<sup>3</sup> W świetle powyższego, można uznać, że informacja wówczas dotyczy osoby fizycznej – gdy przekazuje (komunikuje) coś na jej temat.<sup>4</sup>

Ustawa nie klasyfikuje informacji o osobie na dane personalne, adresowe czy osobiste, gdyż w równym stopniu rozciąga się ochrona ustawowa dla wszystkich wyszczególnionych kategorii. Nieco odmiennie potraktowane zostały przez ustawodawcę dane sensytywne, wymienione w art. 27 ustawy o ochronie danych osobowych. Zasadą jest, że przetwarzanie danych sensytywnych dopuszczalne jest tylko w okolicznościach wymienionych enumeratywnie w art. 27 ust. 2 ustawy. Wydawać się może, że takie rozwiązanie prawne jest wynikiem przeciwdziałania dyskryminacji oraz wszelakim formom wykluczenia społecznego.

Z kolei, przez przetwarzanie danych, rozumie się jakiegokolwiek

---

<sup>3</sup> B. Nowakowski, A. Jędruszczak, A. Gałach „*Ochrona danych osobowych, informacji niejawnych i systemów teleinformatycznych w sektorze publicznym*”, Wydawnictwo C.H. Beck 2013, s.25,

<sup>4</sup> J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Komentarz do art. 6 ustawy o ochronie danych osobowych, Lex 18/2013,

operacje wykonane na danych osobowych, takie jak: zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te operacje, które wykonuje się w systemach informatycznych.<sup>5</sup> Objęte przetwarzaniem dane, mogą być zawarte w kartotekach, wykazach, skorowidzach, księgach i innych zbiorach ewidencyjnych, a także w systemach informatycznych.

Zakres przedmiotowy stosowania tego aktu prawnego zawarty został w art. 2 i obejmuje on zarówno zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych, jak i regulacje związane z uprawnieniami osób fizycznych, których dane są, lub mogą być przetwarzane. Odpowiedzi na pytanie: „do kogo mają zastosowanie przepisy niniejszej ustawy” – udziela natomiast treść art. 3. Zakres podmiotowy, wyznacza krąg podmiotów, które z jednej strony są podmiotami uprawnionymi do przetwarzania danych osobowych, z drugiej zaś strony są podmiotami obowiązanyymi do bezwzględnego stosowania przepisów ustawy, w trakcie realizacji swojego uprawnienia. Katalog podmiotowy, otwierają organy administracji państwowej, obejmującej zarówno organy państwowe, jak i organy jednostek samorządu terytorialnego. Dopełnieniem tej kategorii będą państwowe i komunalne jednostki organizacyjne oraz podmioty niepubliczne, ale realizujące zadania powierzone przez organy administracji publicznej. Ostatnia grupa podmiotów z tego katalogu, obejmuje zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne, a ponadto jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi. Czynnikiem warunkującym zakwalifikowanie tej ostatniej grupy, do kręgu podmiotowego wyznaczonego przedmiotową ustawą, jest związek przyczynowo skutkowy zachodzący pomiędzy przetwarzaniem danych, a prowadzeniem działalności zarobkowej

---

<sup>5</sup> Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U.2002.101.926 z p. zm),

lub zawodowej, bądź realizacją celów statutowych. Zasadą jest, że siedziba tych podmiotów lub miejsce zamieszkania muszą znajdować się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa zezwala co prawda na posiadanie siedziby lub miejsca zamieszkania na terenie państwa trzeciego, ale podmiotem stosowania niniejszej ustawy podmiot staje się wówczas, gdy sprzęt techniczny służący do przetwarzania danych będzie zlokalizowany na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli natomiast środki techniczne zlokalizowane na terenie naszego kraju są wykorzystywane wyłącznie do przekazywania danych (transmisji) – to wówczas niniejsza ustawienie ma zastosowania. Wyłączeniu podlegają również osoby fizyczne, przetwarzające dane na potrzeby osobiste czy domowe. Ponadto ustawy nie stosuje się do działalności:

1. dziennikarskiej,
  2. artystycznej,
  3. literackiej
- pod warunkiem, że wolność wyrażania poglądów i rozpowszechniania informacji nie narusza, w sposób istotny, praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Ostatnią przesłanką wyłączającą stosownie ustawy o ochronie danych osobowych jest umowa międzynarodowa, której stroną jest Rzeczpospolita Polska, o treści tak stanowiącej.

Po analizie zakresu przedmiotowego i podmiotowego stosowania ustawy o ochronie danych osobowych oraz po omówieniu przypadków wyłączonych poza nawias stosowania tego aktu normatywnego, ciężar uwagi należy skupić na regułach, którymi rządzi się postępowanie z zakresu przetwarzania danych. Swoistym filarem dla stosowania przepisów niniejszej ustawy jest założenie, że ma ona zastosowanie tylko wówczas, gdy przepisy innych ustaw nie przewidują dalej

idącej ochrony z zakresu przetwarzania danych osobowych. To kluczowe stwierdzenie daje zielone światło dla tych aktów normatywnych, których regulacje prawne zapewniają ochronę danych osobowych, na jeszcze wyższym poziomie niż wynika to z przepisów niniejszej ustawy. Wnioskując *a contrario* można śmiało stwierdzić, że minimum dla ochrony naszych danych zapewnia ustawa o ochronie danych osobowych, natomiast żaden akt normatywny nie może doprowadzić do obniżenia standardów tej ochrony. Podkreślenia wymaga również fakt, że przetwarzanie danych osobowych może być dokonywane w zakresie i trybie określonym przedmiotową ustawą i tylko ze względu na:

1. dobro, osoby której dane dotyczą,
2. dobro osoby trzeciej,
3. dobro publiczne.

Szczegółowe zasady przetwarzania danych osobowych zawarte zostały w rozdziale trzecim ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych. W art. 23 ust. 1 w/cyt. ustawy enumeratywnie wymieniono przypadki, w których dane osobowe mogą podlegać procesowi przetwarzania. Skatalogowane w tym przepisie założenia mają charakter zamknięty, co z założenia wyklucza stosowanie zasady swobodnego uznania. Tak precyzyjnie znormalizowane zasady przetwarzania danych, stają się gwarantem ochrony danych osobowych. By przetwarzanie danych osobowych mogło być prawnie dopuszczalne, osoba, której dane dotyczą musi wyrazić na to zgodę. To wyrażenie zgody jest niczym innym jak oświadczeniem woli, przy czym przepis nie pozostawia żadnego marginesu na dorozumienie tej woli czy też jej domniemanie. Zatem, tylko precyzyjne, transparentne wyrażenie zgody na przetwarzanie danych otwiera możliwości do ewentualnego

ich przetwarzania. Podkreślenia wymaga również fakt, że tak wyrażona zgoda może być w dowolnym czasie odwołana. Zezwolenie na przetwarzanie danych może również wypływać z realizacji praw bądź obowiązków wynikających wprost z przepisów prawa.

Inna forma legitymizacji przetwarzania danych osobowych odnosi się do realizacji zawieranych umów, bądź czynności poprzedzających zawarcie umowy, ściśle z umową związanych. W tym przypadku, przepisy przewidują by osoba, której dane są, lub będą przetwarzane, była stroną przedmiotowej umowy, zaś w zakresie czynności poprzedzających zawarcie umowy – wymagane jest żądanie ich wykonania, przez osobę, której dane dotyczą.

Prawnie dopuszczalne jest również przetwarzanie danych, które są niezbędne do zrealizowania zadań dla dobra publicznego. Oczywiście zadania te mogą być wykonywane zarówno przez organy szeroko rozumianej administracji publicznej, obejmującej organy państwowe, organy jednostek samorządu terytorialnego, komunalne i państwowe jednostki organizacyjne ale również przez podmioty, które nie są zakwalifikowane do sektora publicznego, którym powierzono realizację zadań dla dobra publicznego.

Źródłem uprawnienia do przetwarzania danych, jest również realizowanie przez administratorów danych lub odbiorców, danych celów prawnie usprawiedliwionych, pod warunkiem, że to przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Wspomnianym powyżej „prawnie usprawiedliwionym celem” może być marketing bezpośredni własnych produktów lub usług administratora danych, bądź dochodzenie roszczeń z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Katalog prawnie usprawiedliwionych celów jest katalogiem otwartym, na co wskazuje użyty w przepisie zwrot „w szczególności”. By dane osobowe były w pełni chronione, ustawa nakłada szereg obowiązków na administratorów danych.

Definicja administratora danych, zawarta w słowniczku ustawowym brzmi: „ilekroć w ustawie jest mowa o administratorze danych – rozumie się przez to organ, jednostkę organizacyjną, podmiot lub osobę, o których mowa w art. 3, decydujące o celach i środkach przetwarzania danych osobowych.”<sup>6</sup> Z przytoczonego powyżej przepisu wynika, że administratorem danych może być:

1. organ państwowy, lub
2. organ jednostki samorządu terytorialnego, lub
3. komunalna bądź państwowa jednostka organizacyjna, lub
4. podmiot, który nie jest podmiotem publicznym, ale realizuje zadania publiczne, lub
5. osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną - przetwarzające dane osobowe w ramach prowadzenia działalności zarobkowej, zawodowej bądź realizujące cele statutowe.

Administrator danych może powierzyć zadanie przetwarzania danych innemu podmiotowi w drodze umowy zawartej na piśmie. Jeżeli administrator danych osobowych zbiera dane bezpośrednio od osoby, której dane dotyczą, obowiązany jest poinformować tę osobę o swoich danych adresowych i pełnej nazwie, bądź o imieniu i nazwisku w przypadku, gdy administratorem jest osoba fizyczna. Ponadto ma on obowiązek zapoznać osobę, której dane są przetwarzane, z celem zbierania danych oraz z danymi odbiorcy tych danych. Na administratorze spoczywa obowiązek poinformowania o prawie dostępu do treści swoich danych oraz o możliwości ich poprawienia, a nadto o dobrowolności lub obowiązku podania danych (jeżeli taki obowiązek istnieje, wymagane jest również podanie podstawy prawnej). Jeżeli dane osobowe są zbierane przez administratora, nie bezpośrednio od

---

<sup>6</sup> Art. 7 pkt 4 ustawy o ochronie danych osobowych



osoby, której one dotyczą, administrator jest obowiązany wskazać źródło pochodzenia danych. Ustawa przewiduje odstąpienie od obowiązku informacyjnego w następujących przypadkach, gdy:

1. osoba, której dane są przetwarzane posiada informacje wskazane w przepisach ustawy,
2. przepis innych ustaw zezwala na przetwarzanie danych bez ujawniania faktycznego celu ich zbierania.

Jeżeli dane osobowe są zbierane nie od osoby, której dotyczą, obowiązek informacyjny nie ma zastosowania w następującym zakresie:

1. przepis innych ustaw przewiduje lub dopuszcza zbieranie danych bez wiedzy tej osoby,
2. dane te są niezbędne do badań dydaktycznych, naukowych, historycznych, statystycznych lub badania opinii publicznej; ich przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą, a spełnienie obowiązku informacyjnego wymagałoby nadmiernych nakładów lub zagrażałoby realizacji celu badania,
3. dane są przetwarzane przez administratora zaliczanego do kategorii organów publicznych lub realizujących zadania publiczne,
4. osoba, której dane osobowe są przetwarzane posiada informacje wskazane w ustawie.

Nałożenie na administratora danych osobowych, obowiązku informacyjnego, automatycznie kreuje po stronie osoby, której dane są przetwarzane, uprawnienie do dochodzenia swoich praw w tym zakresie.

By przeciwdziałać dyskryminacji oraz wszelkiemu wykluczeniu społecznemu, wprowadzony został przepis art. 27 ust. 1 ustawy

o ochronie danych osobowych, zgodnie z którym zabrania się przetwarzania danych ujawniających: pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym czy administracyjnym. Wspomniany zakaz przetwarzania danych nie jest zakazem bezwzględnie obowiązującym. Przewidziane odstępstwa od tej reguły dozwolone są wyłącznie w następujących przypadkach:

1. wyrażona została zgoda przez osobę, której dane osobowe dotyczą,
2. przepis szczególny aktu prawnego w randze ustawy zezwala na przetwarzanie danych bez zgody osoby, której dane dotyczą i stwarza pełne gwarancje ich ochrony,
3. osoba której dane dotyczą, nie jest zdolna do wyrażenia zgody, a przetwarzanie tych danych jest niezbędne ze względu na ochronę żywotnych interesów tej osoby (do czasu ustanowienia opiekuna prawnego lub kuratora),
4. wykonanie zadań statutowych kościołów, związków wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji lub innych niezarobkowych organizacji, lub instytucji o celach politycznych, naukowych, religijnych, filozoficznych lub związkowych, wymaga przetwarzania tych danych i przetwarzanie to dotyczy wyłącznie danych członków tych organizacji lub instytucji, albo osób utrzymujących z nimi stałe kontakty, w związku z ich działalnością i zapewnione są pełne gwarancje ochrony przetwarzanych danych,
5. przetwarzanie danych jest niezbędne do dochodzenia praw przed sądem,
6. wykonywanie zadań administratora, wymaga przetwarzania

danych osobowych odnoszących się do zatrudnienia pracowników i innych osób,

7. przetwarzanie danych jest prowadzone w celu ochrony stanu zdrowia, świadczenia usług medycznych lub leczenia pacjentów, przez osoby trudniące się zawodowo leczeniem lub świadczeniem usług medycznych, zarządzania udzielaniem usług medycznych i są stworzone pełne gwarancje ochrony danych osobowych,
8. przetwarzane dane podane zostały do publicznej wiadomości przez osobę, której dane dotyczą,
9. przetwarzanie danych jest niezbędne do prowadzenia badań naukowych, z tym że publikowanie wyników badań naukowych nie może następować w sposób umożliwiający identyfikację osób, których dane są przetworzone,
10. przetwarzanie danych jest prowadzone przez stronę, w celu realizacji praw i obowiązków, wynikających z orzeczenia wydanego w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.<sup>7</sup>

Analiza przepisów powyższej ustawy doprowadziła bezspornie do wniosku, który można wyrazić następującymi słowami: ochrona danych osobowych jest dobrem każdego człowieka, chronionym przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Gwarantem tej ochrony jest zarówno Konstytucja RP, jak i przytaczana wielokrotnie ustawa o ochronie danych osobowych. By obiektywnie ocenić skuteczność tej ochrony, należy przetransponować uprawnienia wynikające z ustawy o ochronie danych osobowych na grunt realizacji obowiązków nałożonych przepisami innej ustawy. W tym opracowaniu proces dowodzenia oparty będzie na przepisach ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U.2011.177.1054 z późn. zm.) oraz na

---

<sup>7</sup> Art. 27 ust.2 ustawy o ochronie danych osobowych,

przepisach wykonawczych. Uchwalenie powyższej ustawy jest wynikiem akcesji Polski do Unii Europejskiej (z dniem 1 maja 2004r.). Obecny kształt ustawy jest wynikiem implementacji dyrektywy nr 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że w okresie poprzedzającym wprowadzenie tej ustawy, obowiązywała ustawa o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym z dnia 8 stycznia 1993r. (Dz. U.1993.11.50 z późn. zm), której wejście w życie datuje się na dzień 5 lipca 1993r.

Zakres przedmiotowy wynikający z ustawy o podatku od towarów i usług, w obecnym kształcie obejmuje:

1. odpłatną dostawę towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju,
2. eksport towarów,
3. import towarów na terytorium kraju,
4. wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju,
5. wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów.

Z kolei zakres podmiotowy stosowania ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług, zwanej dalej ustawą o PTiU sprecyzowany został w art. 15 ust.1 wymienionej ustawy. W artykule tym czytamy: „podatnikami są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 2, bez względu na cel i rezultat tej działalności.”<sup>8</sup>

Pojęcie „działalność gospodarcza” zdefiniowane zostało w róż-

---

<sup>8</sup> Art. 15 ust.1 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.177.1054 z p. zm.),

nych aktach prawnych. Fundamentalne znaczenie, ma jednak definicja zawarta w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2010.220.1447 z późn. zm.). W świetle tejże ustawy, jako działalność gospodarczą rozumie się zarobkową, działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.<sup>9</sup> Sięgając do genezy tego wyrażenia, należy stwierdzić, że wywodzi się ono z nauk ekonomicznych i oznacza wszelką działalność ludzką polegającą na przystosowaniu zasobów i sił przyrody z zamiarem wytworzenia nowych dóbr lub przekształceniem już istniejących, ich podziale i konsumpcji.<sup>10</sup> Orzecznictwo sądowe również stoi na stanowisku legalności definicji „działalności gospodarczej” zawartej w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. W postanowieniu z dnia 2 lutego 2009r. Sąd Najwyższy potwierdza legalizm tejże definicji i równocześnie wywodzi, że definicja ta powinna być traktowana jako powszechnie obowiązująca.<sup>11</sup> Zaś ustawa o PTiU w art. 15 ust. 2 działalność gospodarczą definiuje jako „wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.”<sup>12</sup>

W tym momencie nasuwa się pytanie: kto wobec tego jest

---

<sup>9</sup> Art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2010.220.1447 z p. zm.),

<sup>10</sup> M. Sieradzka, Komentarz do art.2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Lex 18/2013,

<sup>11</sup> Postanowienie SN z dnia 2 lutego 2009r, VKK 330/08, LexPolonica nr 2026687,

<sup>12</sup> Art. 15 ust. 2 ustawy o PTiU, w przytoczonym brzmieniu obowiązuje od 1 kwietnia 2013r.

przedsiębiorcą? Odpowiedzi udziela art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, zgodnie z którym „przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna a także jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą”.<sup>13</sup> Łatwo dostrzec, że definicja przedsiębiorcy, wynikająca z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest spójna z definicją podatnika, wynikającą z art. 15 ust. 1 ustawy o PTiU.

Z przytoczonych w/w przepisów wynika, że zarówno przedsiębiorcą jak i podatnikiem podatku od towarów i usług potencjalnie, oprócz osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, może być również osoba fizyczna. Osobą fizyczną z kolei jest każdy człowiek, który już od chwili urodzenia wyposażony został w zdolność prawną, czyli kategorię normatywną przysługującą wszystkim osobom fizycznym. Pełną zdolność do czynności prawnych, osoba fizyczna nabywa z chwilą uzyskania pełnoletniości i dopiero wówczas może uzyskać status przedsiębiorcy.<sup>14</sup> Zatem zainicjowanie przez osobę fizyczną działalności gospodarczej, automatycznie skutkuje uzyskaniem przez nią statusu przedsiębiorcy.

Przechodząc na grunt ustawy o PTiU podkreślenia wymaga fakt, że ustawa ta kategoryzuje podatników podatku od towarów i usług na dwie grupy. Pierwsza z nich obejmuje podatników podatku VAT korzystających ze zwolnienia z tego podatku. Zwolnienie to może mieć charakter podmiotowy, przy którym podstawą jego stosowania jest kwota obrotu osiągniętego przez dany podmiot gospodarczy (poniżej limitu określonego w ustawie), lub przedmiotowy - z uwagi na objęcie zwolnieniem ustawowym danej kategorii działalności lub danego

---

<sup>13</sup> Art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,

<sup>14</sup> M. Sieradzka, Komentarz do art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, LEX 18/2013,

asortymentu. Ten drugi rodzaj zwolnienia jest zależny od realizowanej polityki gospodarczej państwa, która stymulująco bądź hamująco wpływa na koniunkturę rynku.

Osoba fizyczna, prowadząca działalność gospodarczą, jeżeli nie podlega pod opisane powyżej kategorie zwolnień, staje się tzw. czynnym podatnikiem podatku od towarów i usług, w pełni podlegającym przepisom ustawy o PTiU. Jednym z obowiązków, nałożonych powyższą ustawą na przedsiębiorcę, będącego podatnikiem czynnym podatku od towarów i usług, jest obowiązek wystawienia faktury stwierdzającej w szczególności: dokonanie sprzedaży, datę dokonania sprzedaży, cenę jednostkową bez podatku, podstawę opodatkowania, stawkę i kwotę podatku, kwotę należności oraz dane dotyczące podatnika i nabywcy.<sup>15</sup> Faktury VAT wystawiane przez podatników, pełnią fundamentalną rolę na gruncie tego podatku. Są dokumentem księgowym, rejestrowanym w ewidencjach podatkowych, ale przede wszystkim stanowią podstawę do określenia momentu powstania obowiązku podatkowego.<sup>16</sup>

Obowiązujący od 1 stycznia 2013 § 20a Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 marca 2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.68.360 z późn. zm.), nakłada na podatnika podatku VAT obowiązek zapewnienia autentyczności pochodzenia, integralności treści i czytelności faktury. Elementy składowe faktury określone zostały w art. 106 ust. 1 ustawy o PTiU oraz w § 5 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 marca

---

<sup>15</sup> Art. 106 ust. 1 ustawy o PTiU,

<sup>16</sup> A. Bartosiewicz, Komentarz do art. 106 ustawy o podatku od towarów i usług, LEX 18/13,

2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.68.360 z późn. zm.). Wśród obligatoryjnych elementów faktury, o których mowa w art. 106 ust. 1 ustawy, wyszczególnione zostały następujące składowe:

1. dokonanie sprzedaży,
2. datę dokonania sprzedaży,
3. cenę jednostkową bez podatku,
4. podstawę opodatkowania,
5. stawkę i kwotę podatku,
6. kwotę należności,
7. dane dotyczące podatnika i nabywcy.

Powyższy katalog elementów składowych każdej faktury, uzupełniony został o kolejne, również obligatoryjne składniki, wyszczególnione w rozporządzeniu wykonawczym, wydanym na podstawie upoważnienia przewidzianego w art. 106 ust. 8 ustawy o PTiU.

Zgodnie z §5 ust. 1 rozporządzenia o fakturach, faktura powinna zawierać co najmniej:

1. datę jej wystawienia;
2. kolejny numer, nadany w ramach jednej lub więcej serii, który w sposób jednoznaczny identyfikuje fakturę;
3. imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy;
4. numer, za pomocą którego podatnik jest zidentyfikowany dla podatku, z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 11 lit. a;
5. numer, za pomocą którego nabywca towarów lub usług jest zidentyfikowany dla podatku lub podatku od wartości dodanej, pod którym otrzymał on towary lub usługi, z zastrzeżeniem ust.



2 pkt 11 lit. b;

6. datę dokonania lub zakończenia dostawy towarów lub wykonania usługi, o ile taka data jest określona i różni się od daty wystawienia faktury; w przypadku sprzedaży o charakterze ciągłym podatnik może podać na fakturze miesiąc i rok dokonania sprzedaży;
7. nazwę (rodzaj) towaru lub usługi;
8. miarę i ilość (liczbę) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług;
9. cenę jednostkową towaru lub usługi bez kwoty podatku (cenę jednostkową netto);
10. kwoty wszelkich rabatów, w tym za wcześniejsze otrzymanie należności, o ile nie zostały one uwzględnione w cenie jednostkowej netto;
11. wartość dostarczonych towarów lub wykonanych usług, objętych transakcją, bez kwoty podatku (wartość sprzedaży netto);
12. stawkę podatku;
13. sumę wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku;
14. kwotę podatku, od sumy wartości sprzedaży netto, z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku;
15. kwotę należności ogółem.

Faktura powinna zawierać dodatkowo:

1. w przypadku dostawy towarów lub świadczenia usług, w odniesieniu do których obowiązek podatkowy powstaje, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy – wyrazy: "metoda kasowa";
2. w przypadku faktur, o których mowa w § 6 ust. 1 – wyraz: "samofakturowanie";

3. w przypadku świadczenia usług turystyki, dla których podstawę opodatkowania stanowi, zgodnie z art. 119 ust. 1 ustawy, kwota marży – wyrazy: "procedura marży dla biur podróży";
4. w przypadku dostawy towarów używanych, dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków, dla których podstawę opodatkowania stanowi, zgodnie z art. 120 ust. 4 i 5 ustawy, marża - odpowiednio wyrazy: "procedura marży - towary używane", "procedura marży - dzieła sztuki" lub "procedura marży - przedmioty kolekcjonerskie i antyki";
5. w przypadku dostawy towarów lub wykonania usługi, dla których obowiązującym do rozliczenia podatku, podatku od wartości dodanej lub podatku o podobnym charakterze, jest nabywca towaru lub usługi – wyrazy: "odwrotne obciążenie";
6. w przypadku dostawy towarów lub świadczenia usług dokonywanych przez podatnika, o którym mowa w art. 113 ust. 1 i 9 ustawy, lub zwolnionych od podatku na podstawie art. 43 ust. 1 ustawy, lub przepisów wydanych na podstawie art. 82 ust. 3 ustawy - wskazanie:
  - a) przepisu ustawy albo aktu wydanego na podstawie ustawy, na podstawie którego podatnik stosuje zwolnienie od podatku,
  - b) przepisu dyrektywy, który zwalnia od podatku taką dostawę towarów lub takie świadczenie usług, lub
  - c) innej podstawy prawnej wskazującej na to, że dostawa towarów lub świadczenie usług korzysta ze zwolnienia;
7. w przypadku, o którym mowa w § 23 - nazwę i adres organu egzekucyjnego lub imię i nazwisko komornika sądowego oraz jego adres, a w miejscu określonym dla danych podatnika - imię i nazwisko lub nazwę dłużnika oraz jego adres;

8. w przypadku faktur wystawianych w imieniu i na rzecz podatnika przez przedstawiciela podatkowego - nazwę lub imię i nazwisko przedstawiciela podatkowego, jego adres oraz numer, za pomocą którego jest on zidentyfikowany dla podatku;
9. w przypadku gdy przedmiotem wewnątrzwspólnotowej dostawy są nowe środki transportu - datę dopuszczenia nowego środka transportu do użytku oraz:
  - a) przebieg pojazdu - w przypadku pojazdów lądowych, o których mowa w art. 2 pkt 10 lit. a ustawy,
  - b) liczbę godzin roboczych używania nowego środka transportu - w przypadku jednostek pływających, o których mowa w art. 2 pkt 10 lit. b ustawy, oraz statków powietrznych, o których mowa w art. 2 pkt 10 lit. c ustawy;
10. w przypadku faktur wystawianych przez drugiego w kolejności podatnika, o którym mowa w art. 135 ust. 1 pkt 4 lit. b i c ustawy, w wewnątrzwspólnotowej transakcji trójstronnej (procedurze uproszczonej) - dane określone w art. 136 ustawy;
11. w przypadkach, o których mowa w art. 97 ust. 10 pkt 2 i 3 ustawy:
  - a) numer, za pomocą którego podatnik jest zidentyfikowany dla podatku, poprzedzony kodem: PL,
  - b) numer, za pomocą którego nabywca towaru lub usługi jest zidentyfikowany dla podatku od wartości dodanej w danym państwie członkowskim, zawierający dwuliterowy kod stosowany dla podatku od wartości dodanej właściwy dla tego państwa członkowskiego.<sup>17</sup>

---

<sup>17</sup> § 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 marca 2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.68.360 z p.zm.)

Z przytoczonych powyżej przepisów można wywnioskować, że co do zasady, na fakturze powinien być podany adres siedziby działalności gospodarczej podatnika. Przepisy nie wskazują jednak, w sposób jednoznaczny, jaki adres ma być zamieszczony w przypadku faktury wystawianej przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność jednoosobową. Praktyka wskazuje na to, że adres umieszczany na fakturze przez osobę fizyczną jest tożsamy z adresem, który został zgłoszony w zgłoszeniu rejestracyjnym. Przyjąć zatem należy, że jest to, co do zasady, adres zamieszkania wystawcy faktury.

W życiu gospodarczym uczestniczą jednak różni przedsiębiorcy, będący osobami fizycznymi i zarazem podatnikami podatku od towarów i usług. To zróżnicowanie jest wynikiem polaryzacji kapitałów inwestowanych przez przedsiębiorców w działalność gospodarczą. Sytuacja taka wykreowała dwa rodzaje przedsiębiorców – osób fizycznych. Pierwszą grupą obejmuje osoby fizyczne, które ze względu na niski kapitał lub specyfikę rodzaju prowadzonej działalności, całe życie gospodarcze skupiają w miejscu swego zamieszkania. Druga grupa przedsiębiorców – osób fizycznych, posiada rozbudowane zaplecze gospodarcze, zatrudnia sztab pracowników, wynajmuje duże powierzchnie magazynowe, posiada doskonale wyposażony park maszynowy, i co za tym idzie, ośrodek życia gospodarczego zlokalizowany jest poza miejscem zamieszkania. Wśród tej grupy przedsiębiorców można wyodrębnić takich, co posiadają jedno miejsce faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej, ale są również i tacy, którzy filie swojej działalności skupiają w różnych miejscach. Niekiedy podatnicy są w stanie wskazać główne miejsce życia gospodarczego, gdzie najczęściej przebywa właściciel przedsiębiorstwa, często też tam jest prowadzona księgowość firmy itp. Zdarza się jednak, że głównego ośrodka działalności nie można wskazać. W tym miejscu nasuwa się pytanie, czy w każdym z przedstawionych przypadków przedsiębiorca

będący osobą fizyczną, jest obowiązany do umieszczania na fakturze swojego adresu zamieszkania? Na pierwszy rzut oka wydawać by się mogło, że tak właśnie jest, tym bardziej, że odpowiedzialność za prawidłowość wystawionej faktury spoczywa na podatniku. Tę odpowiedzialność za wystawioną fakturę można rozpatrywać w trzech płaszczyznach: podatkowej, karnej skarbowej oraz karnej. Na gruncie podatkowym, do odpowiedzialności za wystawioną fakturę stosuje się wyłącznie art. 108 ustawy o PTiU. Z przepisu tego wynika, że pomyłkowe wystawienie faktury, łączy się z koniecznością zapłaty wykazanego w niej podatku VAT. O odpowiedzialności karno-skarbowej można mówić wówczas, gdy faktura wystawiona została w sposób wadliwy. Wadliwość ta może mieć znamiona zarówno przestępstwa skarbowego jak i wykroczenia. Odpowiedzialność karno-skarbowa nie łączy odpowiedzialności karnej za to samo zachowanie.<sup>18</sup>

Z przedstawionego powyżej stanu faktycznego wynika, że przedsiębiorca, będący osobą fizyczną i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług, występuje w jednym czasie w dwóch rolach(funkcjach). Pierwsza, sprowadza się do życia jednostki społecznej, której prawa są chronione zarówno Konstytucją, jak i innymi aktami prawnymi w randze ustaw, jak chociażby ustawą o ochronie danych osobowych. Druga funkcja, pełniona w tym samym czasie przez ten sam podmiot - to funkcja przedsiębiorcy i podatnika podatku od towarów i usług. Ta dychotomia pełnionych przez tę samą jednostkę funkcji, nasuwa szereg problemów prawnych. Rozbieżne czy wręcz niemożliwe, staje się egzekwowanie praw chronionych ustawą o ochronie danych osobowych przy równoczesnym spełnieniu obowiązków narzuconych przepisami ustawy o PTiU. Ten zgrzyt odczuwalny jest przy realizacji

---

<sup>18</sup> A. Bartosiewicz, Komentarz do art.106 ustawy o podatku od towarów i usług, LEX 18/2013,

obowiązku wynikającego z § 5 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 marca 2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.68.360 z późn. zm.), polegającego na umieszczaniu adresu przedsiębiorcy na fakturze.

Z całą pewnością ustawa o ochronie danych osobowych gwarantuje każdemu prawo do ochrony danych. Każdemu, a więc osobie fizycznej będącej przedsiębiorcą i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług – z całą pewnością również. Kolejnym gwarantem ochrony tego prawa jest stwierdzenie zawarte w art. 5 ustawy o ochronie danych osobowych, zgodnie z którym: „jeżeli przepisy odrębnych ustaw, które odnoszą się do przetwarzania danych przewidują dalej idącą ich ochronę, niż to wynika z niniejszej ustawy, stosuje się przepisy tych ustaw”. Łatwo dostrzec prawidłowość polegająca na tym, że ustawa o ochronie danych osobowych, to minimum gwarantowanych praw dotyczących ochrony danych. Bez wątpienia, adres zamieszkania osoby fizycznej jest informacją dającą możliwość zidentyfikowania osoby fizycznej, zatem zaliczyć go można do danych osobowych. Z drugiej zaś strony, art. 23 ust. 1 pkt 2 dopuszcza przetwarzanie danych osobowych, gdy jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnień lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.

W trakcie analizy przytoczonych powyżej przepisów nasuwają się wątpliwości:

- Czy przedsiębiorca, będący osobą fizyczną i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług – posiadający ośrodek swojej działalności gospodarczej zlokalizowany w innym miejscu niż adres zamieszkania, może umieszczać na wystawianej fakturze adres tego ośrodka?

- Czy przedsiębiorca, będący osobą fizyczną i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług – który prowadzi działalność gospodarczą tylko w miejscu zamieszkania, musi umieszczać na wystawianej fakturze adres swojego zamieszkania?
- Czy wyszczególnieni powyżej przedsiębiorcy mają zagwarantowaną ochronę swoich danych w takim samym wymiarze?

Sprawa nie jest oczywista, gdyż to samo zagadnienie było przedmiotem interpelacji z dnia 9 grudnia 2012r. nr 12721 złożonej przez posła Marka Orzechowskiego do Ministra Finansów. Wydawać by się mogło, że w opisanym powyżej pierwszym przypadku, tj. gdy przedsiębiorca, będący osobą fizyczną i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług, posiada ośrodek swojej działalności gospodarczej zlokalizowany w innym miejscu niż adres zamieszkania, wówczas przepisy ustawy o PTiU nie zabraniają mu umieszczenia na wystawianej fakturze adresu tego ośrodka. Drugi przypadek, gdy przedsiębiorca, będący osobą fizyczną i zarazem podatnikiem podatku od towarów i usług, prowadzi działalność gospodarczą tylko w miejscu zamieszkania, obligatoryjnie zmuszony jest do umieszczenia na wystawianej fakturze adresu miejsca swojego zamieszkania. Niestety, w tym drugim przypadku, pomimo że na pozór nie doszło do kolizji pomiędzy przepisami różnych ustaw, ochrona danych osobowych jest znacznie słabsza.

Reasumując, podkreślenia wymaga fakt, że w wyniku dychotomii funkcji przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w formie jednoosobowej, realizacja obowiązków wynikających z ustawy o PTiU prowadzi do nieco zróżnicowanego formalnie prawa do ochrony danych osobowych. Zatem zasada równości wobec prawa jest w tym przypadku nie do końca zachowana.

## **LITERATURA:**

- J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Komentarz do art. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, Lex 18/2013,
- J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Komentarz do art. 6 ustawy o ochronie danych osobowych, Lex 18/2013,
- A. Bartosiewicz, Komentarz do art. 106 ustawy o podatku od towarów i usług, LEX 18/13
- B. Nowakowski, A. Jędruszczak, A. Gałach „*Ochrona danych osobowych, informacji niejawnych i systemów teleinformatycznych w sektorze publicznym*”, Wydawnictwo C.H. Beck 2013, s.25,
- M. Sieradzka, Komentarz do art.2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Lex 18/2013,
- M. Sieradzka, Komentarz do art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, LEX 18/2013,

## **ORZECZENIA SĄDOWE**

Postanowienie SN z dnia 2 lutego 2009r, VKK 330/08, LexPolonica nr 2026687,

## **AKTY PRAWNE**

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U.2002.101.926 z późn. zm),
- Ustawa z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.177.1054 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2010.220.1447 z późn. zm.)
- Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 marca 2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.68.360 z późn. zm.)